

Daniel DYDUK¹

Pod opieką merytoryczną – dr. hab. Krzysztofa KOCIUBIŃSKIEGO

ASPIRACJE NIEPODLEGŁOŚCIOWE KARENÓW W KONTEKŚCIE PRZEMIAN W BIRMIE PO 2010 ROKU

Abstrakt: *Autor artykułu opisuje problem Karenów, zamieszkujących Birnę w kontekście przemian ustrojowych po 2010 roku. Zarysowuje tło historyczne konfliktu pomiędzy kareńską mniejszością oraz rządem w Birnie. Przedstawia również sytuację obecną panującą w tym państwie.*

Słowa kluczowe: *Karenowie, przemiany ustrojowe, Birna.*

WSTĘP

Walka Karenów z birmańskim rządem trwa od ponad 60 lat i nie bez powodu nazywana jest „najdłuższą wojną Birny”². Za symboliczną datę rozpoczęcia „rewolucji” Karenowie uznają 31 styczeń 1949 roku, rok po tym, kiedy Birna uzyskała niepodległość od Brytyjczyków w ramach procesu dekolonizacyjnego³. Od tamtego czasu, na przestrzeni dekad, w polityce władz wobec Karenów przeważał czynnik siły; dążenia Karenów lawirowały natomiast między chęcią uzyskania niepodległości, a postulatem autonomii w ramach zreformowanej, federalnej struktury państwowej.

Przez dekady od momentu rozpoczęcia walki o niezależny byt, Unia Narodowa Karenów (w dalszej części artykułu występująca pod skrótem KNU) i jego zbrojne ramię, Armia Narodowa Wyzwolenia Karenów (KNLA) tworzyły rząd de facto na terenach dużej części swojego stanu, jednak wpływy KNU-KNLA zaczęły słabnąć od lat 60., kiedy birmańska junta rozpoczęła politykę „operacji czterech cięć”, wymierzoną w ludność cywilną wspierającą partyzantów. Do końca lat 80., siły birmańskie zdołały wyprzeć KNLA z większości zajętych obszarów. Kolejny cios przyszedł w 1994 r., kiedy doszło do rozłamu wewnątrz KNU i powołania Demokratycznej Buddyjskiej Armii Karenów (w dalszej części – DKBA), która podpisała ugodę z armią i zwróciła się przeciw KNLA, radykalnie przeobrażając stosunek sił na etnicznych terytoriach

¹ Daniel DYDUK - Student II roku studiów magisterskich na kierunku Stosunki Międzynarodowe Uniwersytetu Wrocławskiego.

² A. South, *Burma's longest war. Anatomy of the Karen conflict*. Transnational Institute & Burma Center Netherlands, 2011, <http://www.ashleysouth.co.uk/files/TNIBurmasLongestWar.pdf>, dostęp z dnia: 17.01.2014.

³ Film z parady w Dzień Rewolucji Karenów z 31 stycznia 2013, <http://www.youtube.com/watch?v=wvpkaSTLs9A#t=24>, dostęp z dnia: 17.01.2014.

Karenów, z niekorzyścią dla poprzedniego ugrupowania. Zmusiło to KNU-KNLA do rozpoczęcia bezowocnych negocjacji pokojowych z rządem, które trwały w latach 1995-2003. Rozpoczęły one trwający 16 lat okres niepewności i powtarzających się napięć. Do pewnego stopnia przełomowe okazały się wydarzenia oscylujące wokół powszechnych wyborów z 2010 roku. To, co wówczas nastąpiło, zostanie szerzej opisane w dalszej części artykułu i stanowić będzie punkt wyjścia do rozważań na temat obecnej sytuacji Karenów w Birmie i najbliższej przyszłości w kontekście idei dążenia tej mniejszości do niezależnego bytu politycznego.

Nadrzędnym celem pracy jest przedstawienie ogólnej charakterystyki problemu walki Karenów o niepodległość, począwszy od samego zdefiniowania tego, kim są Karenowie, przez mocno skrócone nawiązanie do historii walk w latach 1949-1994 oraz wreszcie skoncentrowanie się na latach 2010-2013 i tym, co wówczas zaszło w przedmiocie omawianych badań. Bazując na tych informacjach oraz analizie otoczenia wewnętrznego i zewnętrznego, autor postara się odpowiedzieć na pytanie, co jest przyczyną zauważalnych na przestrzeni ostatnich trzech lat zmian retoryki i polityki władz birmańskich wobec Karenów, jakie wyzwania stoją przed aspiracjami niepodległościowymi tej grupy etnicznej i jaką przyszłość widzi on sam dla ich projektu politycznego w perspektywie najbliższych lat.

1. ZAGADNIENIA DEFINICYJNE I TŁO HISTORYCZNE

Karenowie to południowoazjatycka grupa etniczna o nieznanym pochodzeniu i dużym stopniu zróżnicowania językowego oraz religijnego. Niektórzy podają, że korzeni tego ludu należy szukać w Mongolii⁴. Szacuje się, że posługują się tuzinem spokrewnionych ze sobą dialektów⁵. Ich główne miejsce zamieszkania to Birma (oficjalna nazwa: Mjanma, której Karenowie, a przynajmniej ich polityczni reprezentanci, jednak nie akceptują), gdzie żyje ich, wedle statystyk rządowych, co najmniej 3 miliony⁶. Źródła związane z kareńskimi organizacjami politycznymi mówią o dwukrotnie większej liczbie⁷. Większość Karenów to wyznawcy buddyzmu, ale istnieje też zauważalny odsetek chrześcijan, szacowany na 15-20% całości populacji; oprócz tego, niewielka mniejszość wyznaje także islam⁸. Na przestrzeni dekad, Karenowie zbiegali z Birmy jako uchodźcy, głównie do sąsiedniej Tajlandii, gdzie obecnie może ich być nawet do 300 tysięcy⁹. Ok. 50 tysięcy przedstawicieli tej mniejszości znalazło także schronienie w USA, Australii i Kanadzie¹⁰.

Początków dążeń niepodległościowych Karenów można szukać w późnym XIX wieku, kiedy też nastąpiła chrystianizacja części z nich za sprawą Amerykańskiej Misji Baptistycznej¹¹. To właśnie kręgi chrześcijańskie zaszczepiły w Karenach tendencje

⁴ *The Karens and their struggle for freedom*, publikacja Narodowej Unii Karenów, 1992 (reedycja z 2006r.), [http://www.ibiblio.org/obl/docskaren/Karen%20Heritage %20Web/pdf/Karen%20Struggle.pdf](http://www.ibiblio.org/obl/docskaren/Karen%20Heritage%20Web/pdf/Karen%20Struggle.pdf), dostęp z dnia 17.01.2014.

⁵ A. South, *op. cit.*, s. 2.

⁶ *The Karen People: culture, faith and history*. Karen Buddhist Dhamma Dhutta Foundation, 2010 – 2011, s. 3, http://www.karen.org.au/docs/Karen_people_booklet.pdf, dostęp z dnia: 17.01.2014.

⁷ *Ibidem*.

⁸ *Ibidem*. Więcej na temat zróżnicowania etnicznego i religijnego Karenów, zob. Peter James Bjorklund, *The Dynamics of Karen National Union Political and Military Development: Reflecting the Shifting Landscape*, The University of Manchester, 2010, s. 46-48.

⁹ *Ibidem*.

¹⁰ *The Karen People*. Artykuł na oficjalnej stronie Karen Buddhist Dhamma Dhutta Foundation, http://www.karen.org.au/karen_people.htm, dostęp z dnia: 17.01.2014.

¹¹ A. South, *Burma's longest... op. cit.*, s. 9.

nacjonalistyczne oraz chęć do tworzenia własnego państwa. Podczas II wojny światowej, mniejszość ta walczyła u boku Brytyjczyków przeciwko armii japońskiej i sprzymierzonej z nią Armii Niepodległości Birmy. W 1947 roku uformowana została Narodowa Unia Karenów, która za swój nadrzędny cel uznała dążenie do niepodległości¹². Rok później, Birma stała się suwerennym państwem, uniezależniając się od Wielkiej Brytanii. KNU, podczas negocjacji z nowym rządem, bezskutecznie domagała się uznania aspiracji Karenów przez Rangoon. Rozpoczęło to okres trwającego aż do dziś konfliktu Karenów z władzą centralną, prowadzonego przez Armię Wyzwolenia Narodowego Karenów (wcześniej Organizację Obrony Narodowej Karenów, w skrócie KNDO).

Początkowo, ze względu na wewnętrzne problemy i niestabilność nowo powstałego państwa (konflikty z co najmniej kilkunastoma partyzantkami na terenie całego kraju), armia nie była w stanie zneutralizować KNLA, która kontrolowała większość terytoriów, na których żyli Karenowie¹³. Zwrot nastąpił wraz z wojskowym zamachem stanu w 1962 roku. Początkowo i on przysłużył się KNLA, która wzbogaciła się na ówczesnej polityce "birmańskiej drogi do socjalizmu". Nowy rząd wprowadził bowiem zakaz importowania dóbr zza granicy, dokonał także przejęcia prywatnych przedsiębiorstw, przekazując je w ręce junty. W efekcie, doprowadziło to do kryzysu ekonomicznego, pauperyzacji społeczeństwa i *last but not least* – drastycznego wzrostu zjawiska przemytu, zwłaszcza na obszarach graniczących z Tajlandią, które w owym okresie były całkowicie pod kontrolą KNLA. Nie trzeba dodawać, że stronie kareńskiej ten obrót spraw był na rękę. Zbity wówczas na przemyśle majątek został przez Karenów wykorzystany m.in. do rozbudowy infrastruktury, szkolnictwa i służby zdrowia, które stały na wyższym poziomie, niż na terytoriach kontrolowanych przez rząd¹⁴.

Strona rządowa w odpowiedzi na to uderzyła jednak z innej strony, rozpoczynając w latach 60 operację "czterech cięć". Polegała ona na przymusowym przesiedlaniu mieszkańców "brunatnych stref", których posądzano o wspieranie partyzantki Karenów. Działania te doprowadziły do ostatecznego rozbicia i rozproszenia siatki KNLA w centralnej Birmie¹⁵. W roku 1984 armia posunęła się dalej, atakując bastiony Karenów na granicy z Tajlandią. Od tej pory, rola KNU-KNLA ulegała konsekwentnemu umniejszeniu mimo zacieklej walk.

Pod koniec roku 1994, kilkuset zaprawionych w bojach partyzantów z KNLA wyznania buddyjskiego przejęło kontrolę nad siedzibą KNU w mieście Manerplaw. Jak sami twierdzili, był to z ich strony akt protestu wobec korupcji i nepotyzmu w szeregach KNU-KNLA oraz ich zdaniem niesprawiedliwej dominacji chrześcijan na najwyższych stanowiskach. Zbuntowany oddział ogłosił powstanie nowej organizacji, znanej jako Demokratyczna Buddyjska Armia Karenów (DKBA). W odpowiedzi na ten akt, oddziały lojalne wobec kierownictwa KNU zaatakowały DKBA, na co ta z kolei odpowiedziała podpisaniem paktu z birmańskim wojskiem i rozpoczęła zwalczanie swojego oponenta. W toku dalszych wydarzeń, nowa formacja zastąpiła KNU-KNLA na stanowisku najbardziej liczącego się aktora niepaństwowego wśród Karenów¹⁶. Zmiana ta pociągnęła za sobą daleko idące konsekwencje – m.in. fakt, że większość pozostałych grup zbrojnych również poszło na układ z birmańską władzą i od tej pory wszystkie zbiorczo traktowane były jako tzw. grupy rozjemcze. Oznaczało to gwóźdź do trumny dla KNU, której ostatnie „strefy wyzwolone” zostały zajęte przez Tatmadaw (armię birmańską) do

¹² *Ibidem*.

¹³ *Ibidem*.

¹⁴ *The Karen people: culture, faith... op. cit.*, s. 11.

¹⁵ *Ibidem*; A. South, *op. cit.*, s. 12.

¹⁶ A. South, *op. cit.*, s. 14-16.

1997r. Dwa lata wcześniej rozpoczął się proces negocjacyjny na linii KNU-rząd, który trwał do 2003 roku i nie przyniósł żadnej stronie pożądanego rezultatu. Od tej pory, stan Karen doświadczał ciągłego konfliktu asymetrycznego o niskim nasileniu.

W roku 2008 miały miejsce trzy istotne z punktu widzenia organizacji Karenów wydarzenia. 14 lutego zginął sekretarz generalny KNU, P'doh Mahn Sha, który odpowiadał za podtrzymywanie sił organizacji w wyjątkowo trudnym dla niej okresie. W maju tego samego roku, Birmę nawiedził Cyklon Nargis, który pozostawił po sobie ogromne zniszczenia na południu kraju, także na terytoriach kareńskich. Statystyki mówiły o 22 do 100 tysięcy zabitych¹⁷. Z raportów prasy i organizacji międzynarodowych zajmujących się prawami człowieka wynikało, że birmański rząd celowo blokował dostarczanie pomocy humanitarnej ofiarom cyklonu, prawdopodobnie z obawy przed tym, iż zostanie ona wykorzystana przez ugrupowania rebelianckie¹⁸. Pomimo zniszczeń wywołanych cyklonem, władze zarządziły przeprowadzenie planowanego wcześniej referendum nad nową konstytucją. Ogłoszona została we wrześniu tego samego roku.

Tym samym, po 20 latach, w Birmie znów obowiązywała konstytucja (w 1988 roku autorzy przewrotu wojskowego zawiesili poprzednią, wprowadzoną w 1974 r., a więc jeszcze za czasów rządów generała Ne Wina i „birmańskiej drogi ku socjalizmowi”). W swojej preambule głosiła, że rządy wojskowych dobiegły końca, a Birma (konkretniej – Związek Mjanmy) jest od tej pory państwem o ustroju demokratycznym, z wielopartyjnym ustrojem i gospodarką rynkową, w którym wszystkie mniejszości etniczne mają zagwarantowaną reprezentację polityczną¹⁹. Jednakże ten sam dokument przyznawał Tatmadaw, a więc przedstawicielom armii, 56 miejsc spośród 226 w Zgromadzeniu Narodowym oraz 110 miejsc spośród 440 w Zgromadzeniu Ludowym, w dwuizbowym parlamencie, co rzuciło pewne światło na rzeczywiste intencje władz²⁰. Zarówno birmańska opozycja, jak i organizacje etnicznych mniejszości, określiły nową konstytucję mianem „oszustwa”.

Tymczasem szeregi walczącej z rządem KNLA uległy uszczupleniu. W roku 2009 w wywiadzie prasowym, członek Centralnego Komitetu Wykonawczego KNU, Saw David Taw przyznał, że zbrojne ramię jego organizacji posiada nie więcej niż 3000 bojowników²¹. Dla porównania, w latach 80. liczebność KNLA szacowano na ok. 20 000 bojowników²².

Na kilka miesięcy przed zaplanowanymi na jesień wyborami w 2010 roku doszło do kilku istotnych wydarzeń, które znacząco wpłynęły na charakter najdłuższego konfliktu Birmy.

Przede wszystkim, zupełnie nieoczekiwanie, zaostrzono politykę wobec sprzymierzonej z siłami rządowymi DKBA. Nie tylko nie spełniono uprzedniej obietnicy możliwości zwerbowania do 9 tysięcy żołnierzy. Przeciwnie, zredukowano dotychczasowy stan osobowy w organizacji. Ostatecznie, DKBA przegrupowano w 10 batalionów, każdy liczący po 400 ludzi (nie licząc kadry oficerskiej). Razem,

¹⁷ *Cyclone Nargis and Burma's Constitutional Referendum*. Raport CRS dla Kongresu Stanów Zjednoczonych (redakcja zbiorowa), 9 maja 2008, <http://fpc.state.gov/documents/organization/105169.pdf>, dostęp z dnia: 17.01.2014.

¹⁸ Zob. raport Human Rights Watch: *I want to help my people. State control and civil society in Burma after Cyclone Nargis*, 8 kwietnia 2008, <http://www.hrw.org/en/reports/2010/04/29/i-want-help-my-own-people-0>, dostęp z dnia: 17.01.2014.

¹⁹ Konstytucja Republiki Związku Mjanmy, str. 1. Dostępna w Internecie w przekładzie angielskim, http://www.burmalibrary.org/docs5/Myanmar_Constitution-2008-en.pdf, dostęp z dnia: 18.01.2014.

²⁰ *Ibidem*, s. 39, 55.

²¹ A. South, *op. cit.*, s. 10.

²² P. J. Bjorklund, *op. cit.*, s. 41.

liczebność ugrupowania ustalono na 4200. Przydział broni wyniósł 2 360 sztuk. Całość miała być wcielona do nowej formacji – Straży Ochrony Przygranicznej (Border Guard Force). Docelowy plan był taki, aby BGF zastąpiło w pierwszym rzędzie DKBA i pozostałe „grupy rozjemcze”, a ostatecznie wchłonęło wszelkie pozostałe, niepodporządkowane ugrupowania. Podczas spotkania z przedstawicielami Rady w Myaing Gyi Ngu, przywódca DKBA, U Tha Htoo Kyaw wyraził nadzieję, że jego podkomendni zachowają chociaż tradycyjne insygnia organizacyjne na mundurach. Dane mu było się rozczarować i pod tym względem. Jego żołnierze otrzymali bowiem umundurowanie SPDC, z flagami państwowymi Birmy (Związku Mjanmy). Ostatecznie, w wyniku nowych rozporządzeń, z szeregów dotychczasowej DKBA wykluczono ponad 2000 żołnierzy, którzy otrzymali rozkaz złożenia broni²³.

Zdemobilizowani żołnierze DKBA wraz z większością kolegów pozostających w czynnej służbie nie chcieli się na to zgodzić. Prędko znaleźli lidera w osobie pułkownika Lah Pwe. Ów zbuntowany oficer w jednym z wywiadów tak skomentował nową politykę rządu wobec jego formacji i Karenów: „Jestem żołnierzem DKBA i będę walczyć za mój naród (...) nawet jeśli każą mi złożyć broń i oddać insygnia, nigdy tego nie zrobię. To jakby oddać swoje kości, zostawiając ciało”²⁴.

Pułkownik Lah Pwe zdołał podporządkować sobie co najmniej 6 batalionów DBKA, które natychmiast wypowiedziały posłuszeństwo Tatmadaw. W dniu wyborów, 7 października 2010 o godzinie 8:40, co najmniej 80 bojowników z 902 batalionu, który przysiągł wierność płk. Lah Pwe, zaczęło zajmować kluczowe budynki w miejscowości Myawaddy, zmuszając kompletnie zaskoczoną i nieprzygotowaną armię do opuszczenia swoich posterunków. Tak zaczął się nowy konflikt²⁵.

"BGF był porażką od samego początku. [Siłom rządowym] udało się osiągnąć swoje cele jedynie z niewielkimi grupami, ponieważ zastosowały taktykę silnej ręki. Liczniejsze i bardziej liczące się ugrupowania jednogłośnie odrzuciły możliwość reorganizacji i formowania BGF" – komentował rok później sprawę Samuel Blythe, pisujący do *Jane's Defence Weekly*²⁶.

Dla zbuntowanych batalionów DKBA nowa polityka rządu i wojska stanowiła nie tylko *casus belli*; była również pretekstem do ponownego, przynajmniej tymczasowego zablokowania się z siłami KNLA, po raz pierwszy od 1994 roku²⁷. Dołączyły do nich także mniejsze organizacje "rozjemcze". Od tej pory, obie organizacje wspierały się w akcjach partyzanckich przeciwko Tatmadaw, które znów rozgorzały na terenie stanu Karen. Strona rządowa z kolei nie rozróżniała już KNLA od DKBA i mniejszych ugrupowań, kiedy dokonywała ataków odwetowych, m.in. z użyciem broni artyleryjskiej.

Łącznie, w wyniku przygranicznych starć z KNLA i częścią DKBA od czerwca 2010 roku do momentu podpisania zawieszenia broni w 2012 roku, śmierć poniosło co najmniej 43 birmańskich żołnierzy. Straty po stronie DKBA i KNLA, jak również wśród ludności cywilnej, nie są znane. Wiadomo natomiast, iż co najmniej 20 tysięcy uchodźców zbiegło do sąsiedniej Tajlandii.

W tym samym czasie pojawiły się doniesienia o użyciu broni przeciw siłom rządowym przez Organizację Niepodległości Kaczinów, w stanie Kaczin, na północy

²³ *The situation in Karen State after the elections*. Analiza Euro-Burma Office (EBO), nr 1 (2011), s. 1-2.

Dokument dostępny na stronie internetowej Parlamentu Europejskiego,

http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/droi/dv/601_ebopaper1_/601_ebopaper1_en.pdf dostęp z dnia: 17.01.2014.

²⁴ *Ibidem*, s. 3.

²⁵ *Ibidem*.

²⁶ Nan Paw Gay & Saw Thein Myint, *BGF attacks Burma army camp*. Artykuł na stronie karennews.org, <http://karennews.org/2011/06/bgf-attacks-burma-army-camp.html/>, dostęp z dnia: 18.01.2014.

²⁷ A. South, *op. cit.*, s. 10.

Birmy. Uaktywniła się także Armia Stanu Szan-Południe, operująca na zachodzie kraju. Okazało się, że starcia w stanie Karenów były katalizatorem odmrażającym kolejne konflikty wewnętrzne, które przyniosły jeszcze więcej zniszczeń i strat – według oficjalnych statystyk, Tatmadaw w samym stanie Kaczin straciło 400 żołnierzy, Armia Niepodległości Kaczinów – 700 bojowników. Ponad 100 tysięcy mieszkańców stanów Kaczin i Szan zaliczono do kategorii uchodźców wojennych, a 364 wioski całkowicie bądź częściowo opustoszały. Odnotowano przypadki gwałtów i wykorzystywania dzieci-żołnierzy przez armię birmańską. Negocjacje pokojowe rządu z Kaczinami trwały do maja 2013 roku, a rolę naczelnego mediatora wzięły na siebie Chiny, przy obserwacji wysłannika ONZ²⁸.

Pierwsze propozycje birmańskiego rządu odnośnie zawieszenia broni adresowane do Karenów padły w październiku 2011 roku. Był to pierwszy raz od początku konfliktu, kiedy władza wyszła z tego typu inicjatywą do rebeliantów. Ostatecznie, po wielomiesięcznych negocjacjach, rozejm pomiędzy Karenami a rządem podpisany został 12 stycznia 2012 roku w Hpa-an, stolicy wschodniej części stanu Karen. Był to sukces dyplomatyczny KNU, reprezentującej podczas rozmów stronę kareńską, nigdy bowiem wcześniej, od 63 lat trwania konfliktu, nie doszło do sporządzenia oficjalnego dokumentu podpisanego przez birmańskie władze, który traktowałby o rozejmie²⁹. Tym samym, uznany został podmiotowy charakter Karenów jako mniejszości artykułującej swe aspiracje polityczne i niepodległościowe. Co więcej, ogłoszono także zacieśnienie współpracy między wszystkimi pięcioma grupami zbrojnymi, włącznie z podporządkowaną armii rządowej BGF. Patronat nad dążeniami integracyjnymi objęły w tym przypadku lokalne autorytety religijne³⁰.

2. STAN OBECNY

Na chwilę obecną, skonfliktowani ze sobą aktorzy zdają się respektować postanowienia z 2012 roku. Najnowszy opublikowany komunikat na stronie internetowej Narodowej Unii Karenów dotyczy spotkania liderów KNU z prezydentem Birmy U Thein Seinem w Naypyidaw 5 stycznia br. Jak wynika z zamieszczonej na portalu relacji, podczas rozmów obie strony wyraziły wolę podtrzymywania rozejmu i kontynuowania dialogu na szczeblu politycznym³¹.

Tym niemniej, ze strony KNU często padają oskarżenia o regularne prowokacje autorstwa armii, z użyciem artylerii oraz sił powietrznych włącznie. Ostatni odnotowany przypadek takich działań miał mieć miejsce 7 stycznia 2014 roku. P'Doh Saw Lweh Gay, sekretarz generalny KNU w dystrykcie Papun uważa, że te zazwyczaj bezkrwawe ostrzały mają na celu sprowokowanie reakcji ze strony kareńskiej, jednak w ramach wyjaśniania tego typu incydentów są prowadzone regularne konsultacje z dowódcami poszczególnych jednostek Tatmadaw³². Mogą one świadczyć o tym, że obu stronom

²⁸ B. O'Reilly, *China steps into Kachin conflict*. Asia Times, 7 lutego 2013, <http://www.atimes.com/atimes/China/OB07Ad02.html>, dostęp z dnia: 18.01.2014.

²⁹ *Burma government signs ceasefire with Karen rebels*. BBC news Asia, 12 stycznia 2012, <http://www.bbc.co.uk/news/world-asia-16523691>, dostęp z dnia: 19.01.2014.

³⁰ S. Ehna, *Karen armed groups unite under one flag*, Artykuł na stronie karennews.org, 31 maja 2012, <http://karennews.org/2012/05/karen-armed-groups-unite-under-one-flag.html/>, dostęp z dnia: 18.01.2014.

³¹ Oficjalny komunikat Narodowej Unii Karenów w sprawie spotkania z prezydentem U Thein Seinem, 9 stycznia 2013, <http://karennationalunion.net/index.php/burma/news-andreports/news-stories/the-communicue-of-karen-national-union-on-meeting-with-president-u-thein-se>, dostęp z dnia: 19.01.2014.

³² *Burma Army violates ceasefire*, Karen News, 14 stycznia 2014, <http://karennews.org/2014/01/burma-army-violates-ceasefire.html/>, dostęp z dnia: 18.01.2014.

niezbyt zależy na wznawianiu działań zbrojnych; tym bardziej, jeśli wziąć pod uwagę inne, wciąż niespokojne rejony Birmy, jak chociażby stan Szan, czy Arakan.

W następstwie zawieszenia działań zbrojnych i odwilży w relacjach politycznych, spowodowanej zauważalną zmianą kursu przez rząd w Naypyidaw, doszło do poprawy sytuacji społecznej na etnicznych terytoriach Karenów. Znamiennym przykładem niech będzie fakt, że obecnie w Hpa'an, stolicy stanu Karen, można spotkać ludzi paradujących w z podobizną Ba U Gyi, pierwszego historycznego przywódcy Narodowej Unii Karenów i jego słynnym hasłem: „Nigdy się nie poddamy”. Jeszcze w 2012 roku, noszenie takiej koszulki w miejscu publicznym spowodowałoby na jej właściciela natychmiastowy areszt³³.

KNU skorzystała także na procesie pokojowym od strony ekonomicznej. Rząd birmański przyznał organizacji licencję importową na zakup samochodów, (którym nadawane są tablice rejestracyjne ograniczające możliwości mobilne użytkownika do podróżowania tylko na terenie stanu) oraz miejsce na budowę fabryki położonej w specjalnej strefie ekonomicznej poza Hpa'an, a także licencję na otwarcie biura turystycznego³⁴.

Przyczyn zmiany polityki wobec Karenów od czasu dojścia do władzy prezydenta Theina Seina można doszukiwać się zarówno w otoczeniu wewnętrznym, jak i zewnętrznym. W tym pierwszym przypadku chodzi najprawdopodobniej przede wszystkim o utrzymanie zapalnego odcinka w stanie względnej stabilizacji podczas, gdy nie został wciąż rozwiązany znacznie poważniejszy zarówno pod względem liczby ofiar, jak i strat ekonomicznych oraz społecznych konflikt w stanie Kaczin. Naypyidaw najwyraźniej wyciągnął wnioski z katastrofalnej w skutkach próby wprowadzania jednolitości do podporządkowanych armii oddziałów kareńskich i odbierania im tożsamości. W efekcie spowodowało to bunt większej części DKBA, która od lat stanowiła gwarancję stabilizacji i blokowania wpływów mniej kompromisowej KNLA, a potem doprowadziło do efektu *spillover* i uaktywnienia zażegnanych konfliktów w kilku innych prowincjach kraju.

Obecnie, biorąc pod uwagę zjawisko postępującej integracji poszczególnych frakcji politycznych i zbrojnych wśród Karenów, władze zdają sobie sprawę, że jakiegokolwiek działania agresywne tylko wzmocniłyby ów proces i zwiększyły wewnętrzny dylemat bezpieczeństwa. Strona rządowa wie też doskonale, na podstawie własnych doświadczeń, jakie są realia tzw. wojny asymetrycznej. W przypadku odmrożenia otwartego konfliktu, zwalczanie samej tylko KNLA mogłoby trwać latami, biorąc pod uwagę możliwość przekraczania przez partyzantów granicy z Tajlandią oraz pomoc finansową i logistyczną, jaką Karenowie mogą otrzymywać z tamtejszych obozów dla uchodźców, pośrednio także za sprawą organizacji międzynarodowych (na marginesie warto wspomnieć, że KNLA i DKBA posądzane są również o pozyskiwanie funduszy na walkę zbrojną z handlu narkotykami). Istnieje za duże ryzyko, że tym razem grupy „rozjemcze” nie stanęłyby po stronie rządu, chyba że w zamian za daleko idące ustępstwa, co też leży w oczywistej sprzeczności z interesami władzy centralnej.

Działania rządu motywowane są zapewne także względami ekonomicznymi. Władze Birmy chyba doszły ostatecznie do wniosku, że reformy wewnętrzne, wiodące ku demokratyzacji i większej transparentności skutkują zwiększeniem atrakcyjności inwestycyjnej kraju w oczach partnerów zagranicznych. W istocie, korelację tę odwzorowują same liczby: o ile przed wyborami parlamentarnymi w 2010 roku stopa BIZ wyniosła zaledwie 300 milionów dolarów, o tyle po wyborach prezydenckich w roku

³³ *If you are Karen and you know it*. Artykuł w internetowym wydaniu The Economist, 15 listopada 2013, <http://www.economist.com/blogs/banyan/2013/11/myanmars-longest-war>, dostęp z dnia: 18.01.2014.

³⁴ *Ibidem*.

2011 wzrosła do spektakularnego wyniku 20 miliardów USD, co stanowiło ponad 1/4 całości PKB³⁵. Raport McKinsey'a na czerwiec 2013 przewiduje wzrost stopy BIZ w Birnie do wartości 100 miliardów USD na przestrzeni zbliżających się dwóch dekad, jeśli tylko dotychczasowy kurs, zapoczątkowany przez prezydenta Seina, zostanie utrzymany³⁶.

Zbrojne ugrupowania etniczne, takie jak między innymi DKBA, czy KNLA, do tej pory były w stanie jeżeli nie anulować, to przynajmniej opóźnić realizację programów inwestycyjnych i rozwojowych, jeśli uznały je za sprzeczne z własnymi interesami, czego przykładem jest choćby budowa portu morskiego i rafinerii w Dawei. Był to projekt koncernu Italthai, z siedzibą w Bangkoku, z którego ostatecznie wycofał się w 2012 roku sam rząd birmański, argumentując swoją decyzję „posłuchaniem głosu ludu”, ku niekrytemu zaskoczeniu inwestora. Wcześniej, ciężarówki transportujące materiały budowlane do Dawei były wielokrotnie zatrzymywane przez bojowników KNLA, których sztandarowym żądaniem było, by koncern dokonał większej ilości badań i pomiarów, aby upewnić się, czy inwestycja nie doprowadzi do zanieczyszczenia środowiska i czy nie wpłynie negatywnie na życie miejscowej ludności (na marginesie warto dodać, że oprócz oporu KNLA, istotną rolę w tej kwestii odegrały pokojowe protesty mieszkańców Dawei i okolic, których bezpośrednio dotyczył problem). W istocie, firma przewidywała przesiedlenie ponad 10 tysięcy tubylców, obiecując jednak rekompensaty i zapewnienie nowych mieszkań³⁷.

Obecnie jednak wiele wskazuje na to, że polityczne i zbrojne ugrupowania Karenów, po wyraźnych ustępstwach i zmiany retoryki strony rządowej i w tym aspekcie są skłonne do pójścia na okazjonalny kompromis z władzą oraz zagranicznymi inwestorami. Przykładem mogą być lokalne doniesienia prasowe z marca 2013 roku, mówiące o odsprzedaży prawa do eksploatacji złóż złota w Kwingalay koncernom birmańskim, chińskim i tajlandzkim przez zbrojne ramię KNU. Każdej z kompanii miało zostać przydzielone prawo do wydobywania surowca na obszarze odpowiednio pięciu akrów ziemi. KNLA nie chciała jednak wówczas komentować tej sprawy, toteż nie można tych informacji uznać za w pełni zweryfikowane, bazują bowiem na samych doniesieniach prasowych, opartych z kolei na relacjach miejscowej ludności³⁸.

W kwestii relacji ugrupowań Karenów z rządem birmańskim, nie sposób nie wspomnieć o kluczowej roli Tajlandii. Wschodni sąsiad Birmy od dekad stanowił główną destynację uchodźców, nie tylko spośród Karenów, ale i pozostałych mniejszości birmańskich, wśród których działały antyrządowe partyzantki. To właśnie w Tajlandii ukrywał się „birmański wróg numer 1”, generał Bo Mja, były przywódca KNLA (zmarł w 2006 roku). Trudno ocenić, ilu Karenów przebywa obecnie w tajlandzkich obozach dla uchodźców, ale prawdopodobnie jest to ponad 130 tysięcy osób³⁹. Jak wynika z raportów obecnych na miejscu agencji ONZ, większość z nich obawia się ewentualnego powrotu

³⁵ J. Bajoria, *Understanding Myanmar*, Council of Foreign Relations, 21 czerwca 2013, <http://www.cfr.org/human-rights/understanding-myanmar/p14385>, dostęp z dnia: 19.01.2014.

³⁶ *Myanmar's moment: Unique opportunities, major challenges*. McKinsey Global Institute, czerwiec 2013 (redakcja zbiorowa), http://www.mckinsey.com/insights/asiapacific/myanmars_moment, dostęp z dnia: 19.01.2014.

³⁷ S. Mahn, *KNU demands survey of Tavoy road*, Democratic Voice of Burma, 5 stycznia 2012, <http://www.dvb.no/news/knu-demands-survey-of-tavoy-road/19482>, dostęp z dnia: 19.01.2014.

³⁸ *Villagers lose land to gold mining companies*, Karen News, 8 marca 2013, <http://karennews.org/2013/03/villagers-lose-land-to-gold-mining-companies.html/>, dostęp z dnia: 19.01.2014.

³⁹ J. Bajoria, *Understanding... op. cit.*

do Birmy⁴⁰. Obecnie kwestia uchodźców leży w gestii agencji Wysokiego Komisarza ONZ ds. Uchodźców, który w porozumieniu z lokalnymi i międzynarodowymi NGO oraz tajlandzkim ministerstwem spraw wewnętrznych przygotowuje implementację programu masowych powrotów uchodźców do Birmy⁴¹.

W przeszłości, kwestia uchodźców miała znaczący wpływ na bilateralne relacje Birmy z Tajlandią. W czasie zimnej wojny, Bangkok znany był z tego, iż wspierał partyzantki o charakterze antykomunistycznym, do których zaliczano m.in. KNLA. Kontrolujący przygraniczne szlaki handlowe partyzanci karenscy mieli status nieoficjalnego sprzymierzeńca Tajlandii. Obecnie jednak, kryzys związany z uchodźcami jawi się dużym problemem, zarówno humanitarnym i ekonomicznym, jak i społecznym – tu w grę wchodzi rola obozów jako rozsądka dla przestępczości. Stąd percepcja władz tajlandzkich uległa w ostatnich latach zasadniczej zmianie. Ze względu na przesunięcie konfliktu na linię KNLA-Tatmadaw na terytoria przygraniczne, od wielu lat nasila się efekt spillover, m.in. w postaci ostrzałów artyleryjskich ze strony armii birmańskiej, które uderzają w terytorium Tajlandii. Bangkok, który pozostaje drugim po Pekinie partnerem gospodarczym dla Naypyidaw, raczej nie będzie dążyć do ochładzania relacji ze swym zachodnim sąsiadem. Oba kraje należą do ASEAN, organizacji, która zakłada współpracę na szczeblu politycznym, ekonomicznym i bezpieczeństwa, przy jednoczesnym zachowaniu zasady nieingerencji w sprawy wewnętrzne pozostałych państw członkowskich. Stąd jakiegokolwiek działania zmierzające do rozwiązania kwestii konfliktu na linii Karenowie – władze Birmy, odbywać się mogą tylko w porozumieniu z rządem birmańskim, przy aktywnym wsparciu i pośrednictwie ze strony ONZ i NGO. Organizacje polityczne Karenów nie mają na chwilę obecną co liczyć na zwiększenie wsparcia ze strony Tajlandii dla ich sprawy, ponad to, które organizowane jest w ramach pomocy humanitarnej w obozach dla uchodźców. Z drugiej strony, mało prawdopodobny jest również wariant zaniechania dotychczasowej pomocy przez Tajlandię ze względu na reperkusje, jakie spotkałyby wówczas ten kraj ze względu na znaczącą liczbę uchodźców.

Dla Karenów kwestia uchodźstwa i istnienia od blisko trzech dekad sieci obozów na terenie Tajlandii pozostaje, paradoksalnie, czynnikiem wzmacniającym ich narodową tożsamość i aspiracje polityczne. Tam bowiem stykają się nie tylko z inicjatywami pomocowymi pod egidą ONZ, lecz mają również możliwość kontaktowania się z diasporą w Australii, USA i Kanadzie za sprawą Internetu. Klimat panujący w obozach sprzyja tworzeniu organizacji typu NGO przez samych Karenów – do tej pory jest ich cały szereg i obejmują swą działalnością szeroki wachlarz dziedzin życia społecznego – od kwestii politycznych i środowiskowych, przez religijne, skończywszy na prawach kobiet, dzieci, czy studentów. Grupy te współpracują zarówno z tajskimi służbami porządkowymi, jak i z UNHCR⁴².

Za naczelną zmienną w otoczeniu zewnętrznym Birmy, które mogą mieć wpływ na politykę wobec Karenów i pozostałych mniejszości, należy uznać ocieplenie relacji ze Stanami Zjednoczonymi. Początki odwilży sięgają października 2011 roku, kiedy za kadencji nowo wybranego prezydenta Seina doszło do uwolnienia 220 więźniów politycznych, wśród nich przedstawiciele mniejszości, w tym Karenów. Reakcją USA była trzydniowa wizyta ówczesnej amerykańskiej sekretarza stanu, Hillary Clinton, w

⁴⁰ S. Herman, *Karen refugees in Thailand wary of return to Burma*, Voice of America, 26 września 2013, <http://www.voanews.com/content/karen-refugees-in-thailand-wary-of-return-to-burma/1757577.html>, dostęp z dnia: 19.01.2014

⁴¹ Aktualny przegląd operacji UNHCR w Birmie, <http://www.unhcr.org/pages/49e4877d6.html>, dostęp z dnia: 19.01.2014.

⁴² P. J. Bjorklund, *op. cit.*, str. 54-56.

Birmie, pierwsza tego typu od 1955 roku. Rok później, rząd rozszerzył amnestię o kolejne 600 więźniów. W odpowiedzi na to Stany Zjednoczone zniosły z Birmy ciężar sankcji inwestycyjnych i zakazów importowych, co pozwoliło Międzynarodowemu Funduszowi Walutowemu, jak i Bankowi Światowemu, nawiązać ponownie relacje z tym krajem. Ostatecznie, prezydent Barack Obama odwiedził Birnę 20 maja 2013 roku⁴³. Polityka zbliżenia z USA daje obecnemu prezydentowi, Theinowi Seinowi, jak i całej Birmie, dużo profitów. Po pierwsze, zwiększa legitymizację rządu na arenie międzynarodowej. Po drugie, przynosi obiektywne korzyści ekonomiczne w postaci zniesienia części sankcji, przyciągania zagranicznych inwestorów (o czym była mowa wyżej) oraz dywersyfikacji partnerów ekonomicznych, co może być kluczową sprawą w kontekście obecnej dominacji chińskiej na rynku birmańskim⁴⁴ i niektórych projektów, które wydają się nie przynosić Birmie należnych korzyści. Po trzecie, owoce nowej polityki przekonują niechętnych zmianom przedstawicielom elity wojskowej o słuszności obranego kursu. Wyżej wymienione działania i zależności świadczą o zmianie percepcji polityki i redefinicji kategorii interesów w wydaniu birmańskiego rządu. To z kolei jest dobry sygnał dla Karenów, pokazuje bowiem, że odprężenie w relacjach między nimi a rządem jest elementem szerszego trendu, który może okazać się długoterminowym.

PODSUMOWANIE

Na 2015 rok zaplanowane są w Birmie kolejne powszechne wybory parlamentarne. Poprzednie zostały przez opozycję i grupy etniczne okrzyknięte farsą, a po ich zakończeniu, kraj pograżył się w kilku konfliktach wewnętrznych.

Obecnie jednak władza mówi innym głosem. Prezydent Thein Sein na początku bieżącego roku oznajmił publicznie, iż popiera projekt zmian konstytucyjnych, które zezwoliłyby ubiegać się o prezydenturę „każdemu obywatelowi”, co jest odbierane jako ukłon w stronę znanej noblistki i działaczki na rzecz demokracji Daw Aung Saan Suu Kyi, która od 2012 jest już parlamentarzystką z ramienia opozycji⁴⁵. Rząd obwieścił także plan wdrażania daleko idących zmian, mających na celu decentralizację struktur administracyjnych – gubernatorzy poszczególnych stanów oraz odpowiednicy merów mieliby wówczas być wybierani w wyborach lokalnych, nie zaś wyznaczani przez władzę centralną i prezydenta, jak było do tej pory⁴⁶. W roku 2014 ma też odbyć się pierwszy od 31 lat powszechny spis ludności, który mógłby pomóc wyciszyć spory o liczebność poszczególnych grup etnicznych, nadużywane w dyskursie publicznym⁴⁷. Kraj objął w tym roku przewodnictwo w grupie ASEAN, co nakłada na niego, ze względów czysto prestiżowych, kolejne wymagania w zakresie budowania większej transparentności, stabilizacji sytuacji wewnętrznej i przeprowadzania reform. Wszystkie spośród obiecanych zmian są oczywiście pożądane przez stronę kareńską. Niektórzy analitycy wskazują jednak na to, że postępująca federalizacja Birmy (jeśli faktycznie jesteśmy jej

⁴³ N. Kipgen, *Quid pro quo diplomacy in U.S. - Myanmar relations*, Huffington Post (wydanie internetowe),

21 maja 2013, http://www.huffingtonpost.com/nehginpaokipgen/quid-pro-quo-diplomacy_b_3312030.html, dostęp z dnia: 19.01.2014.

⁴⁴ S. Song, *China-Myanmar gas pipeline: Myanmar once again getting a bad bargain in Chinese investment*, International Business Times, 22 października 2013, <http://www.ibtimes.com/china-myanmar-gas-pipeline-myanmar-once-again-getting-bad-bargain-chineseinvestment-1434716>, dostęp z dnia: 19.01.2014.

⁴⁵ T. Fuller, *Myanmar's leader backs change to constitution*, New York Times (wydanie internetowe), 2 stycznia 2014, http://www.nytimes.com/2014/01/03/world/asia/myanmars-leader-backs-change-toconstitution.html?_r=011, dostęp z dnia: 19.01.2014.

⁴⁶ *Ibidem*.

⁴⁷ Aktualny przegląd operacji UNHCR w Birmie.

świadkami), mogłaby doprowadzić do jej rychłej bałkanizacji, co stawia pod znakiem zapytania rzeczywiste intencje władz. Sceptyczne głosy na temat obecnej polityki rządu mówią o oszustwie, którego ofiarą paść mają walczące o swe prawa birmańskie mniejszości etniczne. Narracja ta głosi, że obecna polityka zbliżenia kraju ze Stanami Zjednoczonymi oraz z krajową, birmańską opozycją, ma stanowić narzędzie utrzymania władzy przez juntę i dalszego blokowania jakiegokolwiek realnego wpływu grup etnicznych na wewnętrzną politykę⁴⁸.

Dla Karenów, w przypadku gdyby wariant z ich perspektywy pesymistyczny okazał się prawdziwym, jedyną możliwością dalszej walki o autonomię pozostanie wznowienie działań zbrojnych. Jeżeli jednak władza dotrzyma składanych obietnic, to możliwe, że do 2015 roku Birma przekształci się w twór federacyjny, w którym Karenowie uzyskają szeroką autonomię, a ich dyskryminacja na tym etapie dobiegnie końca.

⁴⁸ Kanbawza Win, *Constitutional change and the future for Burma*. Asian Tribune, 1 stycznia 2013. Artykuł dostępny w Internecie (stan na 20.01.2014) - <http://www.asiantribune.com/node/69739>

BIBLIOGRAFIA

1. Bjorklund, Peter James, *The Dynamics of Karen National Union Political and Military Development: Reflecting the Shifting Landscape*, The University of Manchester, 2010, http://www.burmalibrary.org/docs15/Dynamics_of_KNU_Political_and_Military_Development-thesis-2010-red.pdf
2. South, Ashley, *Burma's longest war. Anatomy of the Karen conflict*. Transnational Institute & Burma Center Netherlands, 2011, <http://www.ashleysouth.co.uk/files/TNIBurmasLongestWar.pdf>
3. *The Karens and their struggle for freedom*, publikacja Narodowej Unii Karenów, 1992, (reedycja z 2006r.), <http://www.ibiblio.org/obl/docskaren/Karen%20Heritage>
4. *The Karen People: culture, faith and history*. Karen Buddhist Dhamma Dhutta Foundation, 2010 – 2011, http://www.karen.org.au/docs/Karen_people_booklet.pdf.

Dokumenty:

1. *Cyclone Nargis and Burma's Constitutional Referendum*. Raport CRS dla Kongresu Stanów Zjednoczonych (redakcja zbiorowa), 9 maja 2008, <http://fpc.state.gov/documents/organization/105169.pdf>.
2. *I want to help my people. State control and civil society in Burma after Cyclone Nargis*. Raport Human Rights Watch, 8 kwietnia 2008, <http://www.hrw.org/en/reports/2010/04/29/i-want-help-my-own-people-0>
3. Konstytucja Republiki Związku Mjanmy, http://www.burmalibrary.org/docs5/Myanmar_Constitution-2008-en.pdf.
4. *Myanmar's moment: Unique opportunities, major challenges*. Raport McKinsey Global Institute, czerwiec 2013 (redakcja zbiorowa), http://www.mckinsey.com/insights/asiapacific/myanmars_moment
5. *The situation in Karen State after the elections*. Analiza Euro-Burma Office (EBO), nr 1 (2011). Dokument dostępny na stronie Parlamentu Europejskiego, http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/droi/dv/601_ebopaper1_/601_ebopaper1_en.pdf/
6. *UNHCR country operations profile*. Raport Wysokiego Komisarza ONZ ds. Uchodźców w sprawie działalności w Birmie, 2014, <http://www.unhcr.org/pages/49e4877d6.html>.

Artykuły na stronach internetowych:

1. Bajoria, Jayshree, *Understanding Myanmar*. Council of Foreign Relations, 21 czerwca 2013, <http://www.cfr.org/human-rights/understanding-myanmar/p14385>
2. *Burma Army violates ceasefire*, Karen News, 14 stycznia 2014, <http://karennews.org/2014/01/burma-army-violates-ceasefire.html/>
3. *Burma government signs ceasefire with Karen rebels*. BBC news Asia, 12 stycznia 2012. <http://www.bbc.co.uk/news/world-asia-16523691>
4. Ehna, Saw, *Karen armed groups unite under one flag*. Artykuł na stronie karennews.org, 31 maja 2012, <http://karennews.org/2012/05/karen-armed-groups-unite-under-one-flag.html/>
5. Herman, Steve, *Karen refugees in Thailand wary of return to Burma*. Voice of America, 26 września 2013, <http://www.voanews.com/content/karen-refugees-in-thailand-wary-of-return-to-burma/1757577.html>
6. Fuller, Thomas, *Myanmar's leader backs change to constitution*. New York Times (wydanie internetowe), 2 stycznia 2014, http://www.nytimes.com/2014/01/03/world/asia/myanmars-leader-backs-change-to-constitution.html?_r=011
7. Kipgen, Nehginpao, *Quid pro quo diplomacy in U.S. - Myanmar relations*. Huffington Post (wydanie internetowe), 21 maja 2013,

- http://www.huffingtonpost.com/nehginpaokipgen/quid-pro-quo-diplomacy_b_3312030.html
8. *If you are Karen and you know it*. The Economist (wydanie internetowe), 15 listopada 2013, <http://www.economist.com/blogs/banyan/2013/11/myanmars-longest-war>
 9. Gay, Nan Paw & Myint, Saw Thein, *BGF attacks Burma army camp*. Artykuł na stronie karennews.org, <http://karennews.org/2011/06/bgf-attacks-burma-army-camp.html/>.
 10. Oficjalny komunikat Narodowej Unii Karenów w sprawie spotkania z prezydentem U Theinem Seinem, 9 stycznia 2013, <http://karennationalunion.net/index.php/burma/news-andreports/news-stories/the-communicue-of-karen-national-union-on-meeting-with-president-u-thein-se>
 11. O'Reilly, Brendan, *China steps into Kachin conflict*. Asia Times, 7 lutego 2013, <http://www.atimes.com/atimes/China/OB07Ad02.html>
 12. Saimon, Mahn, *KNU demands survey of Tavoy road*. Democratic Voice of Burma, 5 stycznia 2012, <http://www.dvb.no/news/knu-demands-survey-of-tavoy-road/19482>
 13. Song, Sophie, *China-Myanmar gas pipeline: Myanmar once again getting a bad bargain in Chinese investment*. International Business Times, 22 października 2013, <http://www.ibtimes.com/china-myanmar-gas-pipeline-myanmar-once-again-getting-bad-bargain-chineseinvestment-1434716>
 14. *The Karen People*. Artykuł na oficjalnej stronie Karen Buddhist Dhamma Dhutta Foundation, http://www.karen.org.au/karen_people.htm.
 15. *Villagers lose land to gold mining companies*. Karen News, 8 marca 2013, <http://karennews.org/2013/03/villagers-lose-land-to-gold-mining-companies.html/>

Materialy filmowe:

1. Film z parady w Dzień Rewolucji Karenów, 31 stycznia 2013, <http://www.youtube.com/watch?v=wypkaSTLs9A#t=24>

INDEPENDENCE ASPIRATIONS OF KAREN PEOPLE IN THE COTEXT OF TRANSFORMATION IN BURMA AFTER 2010

Summary

The paper describes the problem of Karen people from Burma in context of system transformation after 2010. The author is outlining the historical background of the conflict between Karen people and government in Burma. The paper also shows the present situation in this country.

Keywords: *Karen people, system transformation, Burma.*